

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษการจัดการปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของผู้พยายามฆ่าตัวตาย จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non – Structured Interview) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตลอดจนการสังเกต (Observation) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2549 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเลือกพื้นที่การให้การศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตำราวิชาการ และข้อมูลจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ รวมทั้งแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด จากนั้นได้นำแนวคิดดังกล่าวไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ในสาขา แล้วจึงลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามเพื่อเริ่มต้นศึกษาข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยได้แยกแนวคิดออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. จากแนวคิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย ได้แก่ ความหมายของการฆ่าตัวตาย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฆ่าตัวตาย การแก้ไขและการป้องกันการฆ่าตัวตาย
2. จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการปัญหา
3. จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพตนเอง
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตายและการพัฒนาศักยภาพตนเอง

การเลือกพื้นที่ในการศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

พื้นที่ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ กลุ่มที่ผู้พยายามฆ่าตัวตายในจังหวัดลำพูน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้พยายามฆ่าตัวตายในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง ในกรณีผู้พยายามฆ่าตัวตาย และไม่คิดที่จะฆ่าตัวตายซ้ำ สามารถดำเนินชีวิตเป็นปกติ และยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา จำนวน 10 คน โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น เพศหญิง 5 คน และเพศชาย 5 คน มีสถานภาพสมรสทั้งโสด คู่ และวัยแตกต่างกัน เพื่อเกิดความหลากหลายในกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาระบบการจัดการปัญหา ในด้านการจัดการความคิด การจัดการความรู้สึก กลไก การจัดการกับตัวปัญหา ในการเผชิญกับสถานการณ์ที่มากระทบกระบวนการดำเนินชีวิตประจำวัน มีผลทำให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้อย่างสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ และศึกษาการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ด้านความรู้ความสามารถ ด้านจริยธรรม ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ด้านมีธรรมชาติหรือคติประจำใจ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญขึ้น สามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเป็นปกติสุข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดการปัญหาและการพัฒนาศักยภาพตนเองของผู้พยายามฆ่าตัวตาย จังหวัดลำพูน โดยขั้นการใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งได้วิธีการดำเนินการตามรูปแบบดังนี้

1. วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาข้อมูลด้วยตนเอง โดยวางแผนการเก็บข้อมูลในการจัดการปัญหาและพัฒนาศักยภาพของผู้พยายามฆ่าตัวตายดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย เตรียมความพร้อมของตัวผู้วิจัยด้านความสามารถในการเข้าไปศึกษาวิจัย และเป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อไปเปรียบเทียบหลังจากลงพื้นที่รวบรวมข้อมูล

1.2 การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานของแหล่งข้อมูล และกลุ่มผู้พยายามฆ่าตัวตาย เช่น สถิติของผู้พยายามฆ่าตัวตาย สภาพปัญหา แผนและนโยบายในการดำเนินงาน

ปัญหา อุปสรรค และข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มผู้พยายามฆ่าตัวตายจากกรมสุขภาพจิตและสาธารณสุขจังหวัดลำพูนกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน

1.3 นำข้อมูลและวิธีการจัดการปัญหาและพัฒนาศักยภาพตนเอง นำเสนอผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิต และคณะทำงานสุขภาพจิตจังหวัดลำพูน เพื่อให้กลุ่มคณะทำงานได้ทราบถึงการทำการวิจัย และเกิดการร่วมมือจากกลุ่มผู้พยายามฆ่าตัวตาย กลุ่มคณะทำงานซึ่งทำให้เกิดผลที่ได้มีประสิทธิภาพและตรงตามความเป็นจริง

1.4 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และหน่วยงาน คณะทำงานเพื่อขอเข้าไปสังเกตการณ์และสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเองก็ทำงานเกี่ยวกับสุขภาพจิตและเป็นคนในพื้นที่จังหวัดลำพูน จึงทำให้ง่ายต่อการประสานงาน ในการลงในพื้นที่มากขึ้น

1.5 การสัมภาษณ์ โดยในเบื้องต้นเป็นการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดกลุ่มผู้พยายามฆ่าตัวตาย โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นการใช้คำถามแบบกว้าง ๆ แล้วใช้การจดบันทึกประเด็นหลัก และใช้เครื่องบันทึกเสียงในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6 การสังเกต โดยในเบื้องต้นเป็นการสังเกตรวมกับการสัมภาษณ์ซึ่งในขณะสัมภาษณ์ก็ทำการสังเกตไปด้วย

หลังจากนั้น อีก 1 สัปดาห์ก็ทำการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเชิงลึก พร้อมกับการสังเกตพฤติกรรม แล้วทำการจดบันทึกเพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้พยายามฆ่าตัวตาย
2. การจัดการของปัญหาของผู้พยายามฆ่าตัวตาย เช่น กระบวนการคิด การจัดการกับความคิด อารมณ์ ความรู้สึก กลไกการจัดการกับตัวปัญหา
3. การพัฒนาศักยภาพของผู้พยายามฆ่าตัวตาย เช่น การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ด้านความรู้ความสามารถ ด้านจริยธรรม ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ด้านมีธรรมะหรือคติประจำใจ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางดี

วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. ค้นคว้าเอกสารที่ได้โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เบื้องต้นแล้วจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน กรมสุขภาพจิต
2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ บุคคลใกล้ชิดของผู้ให้สัมภาษณ์ และตัวผู้สัมภาษณ์เอง เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลประวัติความเป็นมา และปัญหาของตัวบุคคล ซึ่งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์มีความสำคัญมาก ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมตัวให้พร้อม ตั้งแต่การเตรียมสัมภาษณ์ ได้แก่ การเตรียมรายชื่อ ที่อยู่ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทุกคน เตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า ซ้อมสัมภาษณ์บุคคลอื่น ที่มีใช้ผู้ตอบก่อนเพื่อจะได้แก้ไขคำถามให้สมบูรณ์และถูกต้อง
3. การสังเกต ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตพฤติกรรม บริบทสิ่งแวดล้อม การตอบคำถาม กระบวนการคิดและการตัดสินใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีประสิทธิภาพและตรงกับความเป็นจริง เพื่อที่จะสามารถครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ได้มากที่สุด ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยเทคนิคในการศึกษาวิจัยหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง นอกจากตัวผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญแล้ว สิ่งที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ได้แก่

1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non – Structured Interview) เป็นการพูดคุยซักถามและสัมภาษณ์กรณีศึกษา และญาติหรือผู้ที่เกี่ยวข้องของผู้ที่พยายามฆ่าตัวตาย โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่จะรวบรวมข้อมูลไว้กว้าง ๆ เป็นแนวคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ซึ่งได้แก่ ข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ในส่วนการจัดการปัญหา เช่น พบปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร มีการช่วยเหลือกันอย่างไรบ้าง ในด้านการพัฒนาตนเอง ได้มีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร ทำการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในด้านใดบ้าง เป็นต้น
2. วิธีการสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตลักษณะบริบทและสภาพแวดล้อมของที่ที่พักอาศัย พฤติกรรมที่แสดงออก เช่น สีหน้า ท่าทาง ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ชุมชน เป็นต้น
3. แบบบันทึกภาคสนาม โดยเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้จัดบันทึกโดยการบันทึกแบบกว้าง และกระชับขณะที่กำลังสังเกต หรือทันทีหลังการสังเกต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเก็บข้อมูล และนำบันทึกที่เขียนไว้ในสมุดบันทึกที่มีข้อความขยายมากขึ้นภายหลัง

4. เทปบันทึกเสียง ใช้บันทึกในขณะที่มีการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ตกหล่นที่ไม่สามารถบันทึกขณะนั้นได้

การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่กันไปตลอด ถ้าได้ข้อมูลไม่ตรงกัน ต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึกการสังเกต การสัมภาษณ์และสรุปบรรยายขั้นตอนต่างๆ ตามรูปแบบการวิจัย